

Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти освіти в контексті розвитку суспільства

УДК 37.378.004

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ФРАНЦІЇ І ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Олена Біда,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово, Україна

ORCID ID 0000-0002-0448-0852

tetyanna@ukr.net

Олександр Кучай,

доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9468-0486

O.kuchai@gmail.com

Тетяна Кучай,

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово, Україна

ORCID ID 0000-0003-3518-2767

tetyanna@ukr.net

Антоніна Чичук,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9982-3634>

toniabida@ukr.net

DOI:<https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-03-10-14>

У статті розглядається інформаційна культура майбутніх фахівців у Франції і Великій Британії, адже **актуальності** набуває інформаційна культура, що є засобом соціального захисту особистості, спроможною самостійно накопичувати знання, змінювати сфери діяльності, регулювати власну поведінку на підставі всебічного аналізу ситуації. **Метою статті** є висвітлення інформаційної культури майбутніх фахівців у Франції і Великій Британії. **Матеріали і методи дослідження:** теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури) з метою обґрунтування вихідних положень дослідження; інтерпретаторсько-аналітичний метод, на основі якого здійснювалося вивчення українських і зарубіжних джерел із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення. **Результати дослідження.** Основою інформаційної культури особистості є знання про інформаційне середовище, закони його функціонування й розвитку, а головне – досконале вміння орієнтуватися в безмежному сучасному світі інформації. Нині на 99 % території Франції функціонує високошвидкісний доступ до Інтернету. Крім того, у Франції ухвалено закон про основне завдання національної системи освіти – упровадження ІКТ в усі галузі освітнього процесу, від дошкільного навчального закладу до навчання дорослих. У Великій Британії розроблена національна стратегія щодо інформаційно-комунікаційних технологій, яка регламентує розвиток здатності вмілого й гнучкого їх використання, а також формування знань і вмінь у навчальному процесі. Такий спосіб побудови освітнього процесу потребує від студентів оволодіння набором своєрідних умінь.

Ключові слова: інформаційна культура, освіта, Франція, Велика Британія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У науковій сфері пріоритетного значення набуває актуалізована потреба у створенні належних умов для організації досліджень з огляду на особливості людини, інтенсифікована проблема гуманітарного регулювання науки й управління нею. У

зв'язку з розширеним використанням комп'ютерної техніки помітна тенденція до зростання потреби людини в посиленні відчуття власної значущості. Отже, з одного боку, необхідні такі знання й навички, які можна енергійно й ефективно використовувати для подальшого розвитку науки, техніки, культури, для виявлення потужного потенціалу комп'ютерних технологій, а з іншого – ці знання й навички мають гарантувати суверенізацію особистості заради якнайповнішої реалізації її творчих ресурсів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблема інформаційної культури висвітлена у працях В. Бикова, М. Жалдака, Ю. Казакова, А. Коломієць, В. Мадзігона, Ю. Машбиця, І. Прокопенка, О. Шликова та ін.

Мета дослідження: розглянути інформаційну культуру майбутніх фахівців у Франції і Великій Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Нині інформаційна культура стала культурою життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Вона складається з умінь не тільки здобути різноманітну інформацію, а й осмислити її та використати для саморозвитку, самоосвіти, виконання творчих завдань.

На формування інформаційної культури впливає низка чинників, зокрема сім'я, засоби масової інформації, навчальні заклади (школа, ВНЗ). Сучасна сім'я активно облаштовує свій побут відеотехнікою, що має різноманітні інформаційні можливості, звертається до різних журналів, де розміщено численну кількість фотографій і поліаспектних відомостей. Посутню роль виконують мультимедіа у вихованні молодших школярів. Сучасні мультимедійні технології транспортують різноманітну, багатопланову інформацію.

Процес підвищення рівня інформаційної культури, її вдосконалення триває впродовж усього активного життя людини. Важливо знати правила доступу до інформації, володіти культурою пошуку й добору необхідних джерел, уміти послуговуватися ними, створювати якісно нову інформацію. У сучасному світі саме культура має найважливіший вплив на формування особистості. Нині формується особлива інформаційна культура суспільства, спрямована на масове залучення людини до найсучасніших засобів інформації, нових інформаційно-комунікаційних технологій. Цей процес розпочинається ще в дитинстві і реалізується за допомогою електронної (комп'ютерної) гри, персональних комп'ютерів, шкільної освіти.

Основою інформаційної культури особистості є знання про інформаційне середовище, закони його функціонування й розвитку, а головне – досконале вміння орієнтуватися в безмежному сучасному світі інформації. Інформаційна культура особистості органічно зв'язана з особливостями інтелектуального розвитку. Що багатший внутрішній світ людини, то більше можливостей формування її високої інформаційної культури. Саме через це в багатьох економічно розвинених країнах увага зосереджується на підвищенні освітнього й інтелектуального рівня населення.

Інформаційна культура є засобом соціального захисту особистості, спроможною самостійно накопичувати знання, змінювати сфери діяльності, регулювати власну поведінку на підставі всебічного аналізу ситуації. Інформаційна культура – це засіб захисту суспільства від непродуманих дій людини, гарантія того, що принципові рішення в будь-якій сфері (соціальній, економічній, технологічній) приймаються лише після глибокого аналізу наявної інформації [2].

Мультимедійні технології становлять частину обов'язкової загальної навчальної програми більшості європейських країн. Серед найважливіших характеристик сучасного світу є, як відомо, стрімкий розвиток інформаційних технологій. [3].

У Франції ще з 1998 року проголошено державну програму «Підготовка до входження Франції до інформаційного суспільства» («Préparer l'entrée de la France dans la société de l'information»). Унаслідок цього все більше науковців, членів складу Генеральної комісії з питань термінології («Commission générale de terminologie»), а також Спеціалізованої комісії

з питань термінології й неології в галузі інформатики та електронного обладнання («CSTIC – Commission spécialisée de Terminologie et Néologie de l'Informatique et Composants Electroniques») звертають увагу на лексику інформаційної галузі й джерела її поповнення [4].

У країні з 2002 року прийнято закон за № 142501, де Інтернет та ІКТ визначені першою життєвою необхідністю й основним засобом для побудови майбутнього нації. Відповідно до цього нині на 99 % території Франції функціонує високошвидкісний доступ до Інтернету. Крім того, у Франції ухвалено закон про основне завдання національної системи освіти – упровадження ІКТ в усі галузі освітнього процесу, від дошкільного навчального закладу до навчання дорослих. Реалізовано національні проекти: «Ноутбук для кожного студента», «Створення електронного контенту» та ін. У 2008 році уряд Франції затвердив програму електронного навчання, що фінансується урядом, – «100 % курсів у цифровій формі для 100 % учнів». Водночас держава гарантує доступ до цих ресурсів усьому населенню країни [5].

Взагалі, у Франції вихователі й учителі навчають дитину вміло застосовувати інформаційну техніку, починаючи з дошкільного віку [6].

Дослідний інтерес становить досвід використання мультимедійних технологій у Великій Британії, яка посідає перше місце в Європі з надання доступу викладачам до інформаційно-комунікаційних технологій, мотивування їх до застосування ІКТ у навчальному процесі, розвитку належних компетенцій. Частка таких викладачів становить 60,2 %. Має місце глибоке оволодіння новою «електронною» педагогікою, що передбачена урядовою стратегією розвитку освіти на 2008–2014 рр. Закцентовано увагу на поширенні передового педагогічного досвіду, для цього розроблено систему «5Е» – «Беріть участь, досліджуйте, пояснюйте, розробляйте, оцінюйте» (англ.: Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate), що репрезентує зразки передового педагогічного досвіду й опис критеріїв з'ясування якості навчання. Існує система загальнодоступних банків електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП), фінансованих державою й корпоративних.

Вимоги стандартів освіти (GCSE) у галузі, зв'язаній з ІТ, досить високі. Використання ІКТ для навчання розпочинається з початкової школи. Систематичне опанування предметів, подібних до інформатики, у різних закладах освіти стартує з другого – сьомого класу [5].

У Великій Британії розроблена національна стратегія щодо інформаційно-комунікаційних технологій, яка регламентує розвиток здатності вмілого й гнучкого їх використання, а також формування знань і вмінь у навчальному процесі. Такий спосіб побудови освітнього процесу потребує від студентів оволодіння набором своєрідних умінь, серед яких найбільш важливими є: використання інформаційних джерел; аналіз та інтерпретація отриманої інформації; образне й гнучке застосування технологій; аргументоване опрацювання інформації; критичне судження; творче мислення; уміння приймати рішення, готувати огляд, модифікувати й оцінювати роботу. Важливе місце в системі мультимедійного навчання посідають технологічні засоби, що слугують основою інформаційних технологій. До них належать електронні видання й посібники; комп'ютерні навчальні системи; мультимедійні комплекси; навчальні аудіо- та відеоматеріали; система тестування; мережева Web-версія курсу [7].

У початкових класах шкіл Великої Британії часто використовується Інтернет або інтерактивні дошки. У початковій освіті поширеним способом вивчення матеріалу є використання мультимедійних технологій (показ на проекторі дітям казок, озвучення віршиків, лічилок, пісень тощо) [8].

Порівняно легкий у реалізації й захоплюючий спосіб ознайомлення дітей із культурою різних країн – демонстрування фільмів. Такий підхід допомагає дітям одночасно пізнавати мову та культуру, проводити уявні подорожі по тих місцях, в яких вони, можливо, ніколи не побувають. Британські науковці зазначають, що впровадження мультимедійних технологій у навчання дітей варто починати з ранніх років, оскільки це сприяє швидкому розвитку дитини [9].

Формування інформаційної культури педагога ґрунтується на інформаційній освіті, покликаний підготувати вчителя до життя й діяльності в сучасних інформаційних умовах, до

навчання молодших школярів сприймати, розуміти різноманітну інформацію, усвідомлювати особливості її впливу на психіку [1]. Інформаційна культура вчителя початкових класів становить певний рівень інформаційної компетентності фахівця, дає йому змогу самореалізуватися в процесі творчої інформаційної діяльності шляхом використання інформаційних технологій, готує до самостійного продовження освіти.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Досвід інформатизації систем освіти розвинених країн свідчить, що однією з умов успіху країни є формування в педагогів як професійної інформаційної культури, так і загальної інформаційної культури, осмислення її та використання у професійній діяльності, а також для саморозвитку, самоосвіти.

Джерела та література

1. Гуревич Р. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя трудового навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2010/2010_2_21.pdf
2. Коломієць А. М. Основи інформаційної культури майбутнього вчителя. Навчально-методичний посібник Коломієць А. М., Лапшина І. М., Білоус В. С.. – Вінниця: ВДПУ, 2006. – 88 с.
3. Гриценчук О. О., Коневщинська О. Е., Кравчина О. Є., Лаврентьева Г. П., Малицька І. Д., Овчарук О. В., Рождественська Д. Б., Сороко Н. В., Хитровська Ю. В., Іванова С.М., Шиненко М.А. За заг.ред. Овчарук О. В.]. – К. : (назва видавництва). – 2010. – 220 с.
4. Скарлупіна Ю.А. Лексика інформаційних технологій в сучасній французькій мові [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4763/1/skarlupina.voculaire.pdf>
5. Лапінський В. В. Міжнародні тенденції розвитку інформатизації освіти та підвищення її якості / Лапінський В. В., Міна А. С., Скрипка К. І. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – №5 (19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
6. Bonar Jolanta. Wspieranie postawy twórczej uczniów (i nauczycieli) na tle ogólnych założeń programowych wczesnej edukacji we Francji // Problemy wczesnej edukacji. – Rok VII 2011. – Nr 1 (13). – S. 124-130.
7. Статкевич А. Г. Інформаційно-комп'ютерні технології в системі дистанційного навчання Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://studentam.net.ua/content/view/7567/97/>
8. Nowakowska-Siuta Renata. Mały człowiek – wielkie wyzwania. O nowych europejskich rozwiązaniach systemowych w zakresie wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej // Problemy wczesnej edukacji. – Rok VII 2011. – Nr 1 (13). – S. 71-77.
9. Szplit Agnieszka. Wycieczka po Londynie, czyli edukacja kulturowa z wykorzystaniem Internetu // Nauczanie początkowe. Kształcenie zintegrowane. – Rocznik XXXV (LVII). – № 1. – Rok szkolny 2011/2012. – Kielce. – S. 83-87.

References

1. Hurevych R. Formuvannya informatsiyanoi kul' tury maybutn' oho vchytelya trudovoho navchannya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2010/2010_2_21.pdf
2. Kolomiyets' A. M. Osnovy informatsiyanoi kul' tury maybutn' oho vchytelya. Navchal' no-metodychnyy posibnyk Kolomiyets' A. M., Lapshyna I. M., Bilous V. S.. – Vinnytsya: VDPU, 2006. – 88 s.
3. Hrytsenchuk O. O., Konevshchyns' ka O. E., Kravchyna O. YE., Lavrent' eva H. P., Malys' ka I. D., Ovcharuk O. V., Rozhdestvens' ka D. B., Soroko N. V., Khytrovs' ka YU. V., Ivanova S.M., Shynenko M.A. Za zah.red. Ovcharuk O. V.]. – K. : (nazva vydavnytstva). – 2010. – 220 s.
4. Skarlupina YU.A. Leksyka informatsiyonykh tekhnolohiy v suchasniy frantsuz' kiy movi [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:<http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4763/1/skarlupina.voculaire.pdf>
5. Lapins' kyy V. V. Mizhnarodni tendentsiyi rozvytku informatyzatsiyi osvity ta pidvyshchennya yiyi yakosti / Lapins' kyy V. V., Mina A. S., Skrypka K. I. // Informatsiyani tekhnolohiyi i zasoby navchannya. – 2010. – №5 (19) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
6. Bonar Jolanta. Wspieranie postawy twórczej uczniów (i nauczycieli) na tle ogólnych założeń programowych wczesnej edukacji we Francji // Problemy wczesnej edukacji. – Rok VII 2011. – Nr 1 (13). – S. 124-130.
7. Statkevych A. H. Informatsiyano-komp" yuterni tekhnolohiyi v systemi dystantsiyonoho navchannya Velykoyi Brytaniyi [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:<http://studentam.net.ua/content/view/7567/97/>
8. Nowakowska-Siuta Renata. Mały człowiek – wielkie wyzwania. O nowych europejskich rozwiązaniach systemowych w zakresie wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej // Problemy wczesnej edukacji. – Rok VII 2011. – Nr 1 (13). – S. 71-77.
9. Szplit Agnieszka. Wycieczka po Londynie, czyli edukacja kulturowa z wykorzystaniem Internetu // Nauczanie początkowe. Kształcenie zintegrowane. – Rocznik XXXV (LVII). – № 1. – Rok szkolny 2011/2012. – Kielce. – S. 83-87.

Bida Olena Anatoliivna, Kuchai Olexandr Volodymyrovych., Kuchai Tetiana Petrivna, Chychuk Antonina Petrivna. Formation of information culture of future specialists in France and Great Britain. The article deals with

the information culture of future professionals in France and the United Kingdom, because information culture, which is a means of social protection of the individual, able to self-accumulate knowledge, change areas of activity, regulate his own behavior on the basis of a comprehensive analysis of the situation, becomes relevant. **The purpose of the article** is to cover the information culture of future professionals in France and the Great Britain. **Materials and methods of research:** theoretical (analysis of philosophical, pedagogical, psychological literature) in order to justify the initial provisions of the study; interpreter-analytical method, on the basis of which the study of Ukrainian and foreign sources with the use of synthesis, analysis, systematization and generalization was carried out. Research results. The basis of an individual's information culture is knowledge of the information environment, the laws of its functioning and development, and most importantly, a perfect ability to navigate the boundless modern world of information. Today, 99% of France has high-speed Internet access. In addition, France has adopted a law on the main task of the national education system - implementing ICT in all areas of the educational process, from pre-school to adult education. The UK has developed a national strategy for information and communication technologies that regulates the development of the ability to use them flexibly and flexibly, as well as the development of knowledge and skills in the learning process. This way of constructing an educational process requires students to master a set of peculiar skills.

Keywords: information culture, education, France, Great Britain.

Біда Елена Анатольевна, Кучай Александр Владимирович, Кучай Татьяна Петровна, Чичук Антонина Петровна. Формирование информационной культуры будущих специалистов во Франции и Великобритании. В статье рассматривается информационная культура будущих специалистов во Франции и Великобритании, ведь **актуальность** приобретает информационная культура, является средством социальной защиты личности, способной самостоятельно накапливать знания, менять сферы деятельности, регулировать собственное поведение на основании всестороннего анализа ситуации. **Целью статьи** является освещение информационной культуры будущих специалистов во Франции и Великобритании. **Материалы и методы исследования:** теоретические (анализ философской, педагогической, психологической литературы) с целью обоснования исходных положений исследования; интерпретаторский-аналитический метод, на основе которого осуществлялось изучение украинских и зарубежных источников с применением синтеза, анализа, систематизации и обобщения. **Результаты исследования.** Основой информационной культуры личности является знание о информационную среду, законы его функционирования и развития, а главное - совершенно умение ориентироваться в безграничном современном мире информации. Сейчас на 99% территории Франции работает высокоскоростной доступ в Интернет. Кроме того, во Франции принят закон об основной задаче национальной системы образования - внедрение ИКТ во все отрасли образовательного процесса, от детского сада до обучения взрослых. В Великобритании разработана национальная стратегия по информационно-коммуникационных технологий, регламентирующей развитие способности умелого и гибкого их использования, а также формирование знаний и умений в учебном процессе. Такой способ построения образовательного процесса требует от студентов овладение набором своеобразных умений.

Ключевые слова: информационная культура, образование, Франция, Великобритания.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2019 р.

УДК 374.7(4)

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Анна Боярська-Хоменко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна,
<http://orcid.org/0000-0002-1818-3074>
annaboyarskahomenko@gmail.com

DOI:<https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-03-14-20>

Мета дослідження. Окреслити провідні аспекти теорії та практики освіти дорослих в Україні у XIX – на початку XX століття. **Методи дослідження.** На основі навчальних програм та планів, наукових історичних праць та нарисів, архівних матеріалів досліджуваного періоду з використанням загальнонаукових та конкретно наукових методів дослідження було здійснено системний аналіз розвитку теорії та практики освіти дорослих у XIX – на початку XX століття, виявлено сутнісні характеристики освіти дорослих у